

Jaarverslag schooljaar 2018 – 2019

Lerende Regio Arnhem

Projectleiders

Lisette van Straaten (Rijn IJssel)
Anita Kluit (VSO Mariendael)

Auteur

Emile Dumoulin (Rijn IJssel)

Projectleden

Marielle Albers (VSO Mariendael)
Hannah van den Berg (Rijn IJssel)
Marith Berntsen (RBL Midden Gelre)
Marco Bleumer (VSO Mariendael)
Niels Detmar (VSO Mariendael)
Emile Dumoulin (Rijn IJssel)
Peter Fransen (Astrum College)
Gijs de Haardt (Rijn IJssel)
Ingrid Holtus (Rijn IJssel – ISK)
Jolanda Jansen (Rijn IJssel – ISK)
Nathalie Jansen (VMBO 't Venster)
Mieke van Meerten (VSO Briant College)
Kyra Roozendaal (VSO Briant College)
Anja Stronks (VSO Mariendael)
Marianne Vogels (Astrum College)
Ineke de Witte (Rijn IJssel – ISK)

Lerende Regio Arnhem

Jos Gipmans
Jennifer Swint

Stuurgroep

Jos Gipmans (Rijn IJssel)
Wouter Groothedde (Rijn IJssel – Entree/Maatwerk)
Harald Hentenaar (VSO Briant College)

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Terugblik fase 1	1
Finlandreis	2
Fase 2 en 3; de pilots	3
Samen verantwoordelijk	4
Zachte landing	6
Warme overdracht	7
Doorstroomcoaches	8
Geen brug te ver	10
Algemene knelpunten 'project start and go mbo'	11
Communicatie	12
Doelen schooljaar 2019 – 2020	13
Bijlage A: tabellen met uitgezette acties en ondersteunde jongeren 2018 – 2019	14

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van het project 'start and go mbo' over schooljaar 2018 – 2019. Het project 'start and go mbo' is een samenwerkingsproject van de 'Lerende Regio Arnhem' om het relatief hoge percentage voortijdige schoolverlaters in de regio Arnhem terug te dringen. Het project is begonnen in 2017 en loopt tot en met 2020.

Het project is erop gericht om jongeren in een kwetsbare positie te monitoren en te helpen bij de overstap van v(s)o naar mbo. De doelgroep is afgebakend om jongeren te omvatten die afkomstig zijn van het vso, praktijkonderwijs, vmbo-basis en de Internationale Schakelklas (ISK) en overstappen naar het mbo-niveau 1 en/of 2.¹

Het doel van het project is om tenminste 70² jongeren in een kwetsbare positie te ondersteunen in de overstap door middel van het realiseren van een sluitend vangnet. Hiermee levert het project een bijdrage aan het uiteindelijke overstijgende doel dat er voor iedere jongere in de regio Arnhem een passend (onderwijs)traject is dat hem/haar perspectief biedt op passend werk.

De eerste fase van het project is afgerond begin 2018. De hierop volgende fase 2 is begonnen in april 2018. Fase 2, het ontwikkelen van pilots, en fase 3, het uitvoeren van pilots, is samengesmolten in schooljaar 2018 – 2019 en vormt de kern van dit jaarverslag.

Dit jaarverslag zal starten met een korte terugblik op fase 1 van het project. Vervolgens wordt de studiereis naar Finland besproken die is ondernomen door een afvaardiging van het project. Hierna volgt een bespreking van de stappen die zijn ondernomen in fase 2 en 3 en de resultaten daarvan voor de verschillende pilots. Hier zal een extra nadruk liggen op hoe de verschillende pilots een geheel vangnet vormen. De manier van communicatie met belanghebbenden wordt ook besproken. Ten slotte kunt u lezen welke stappen er in schooljaar 2019 – 2020 te verwachten zijn en op het eind vindt u tabellen met het aantal geholpen jongeren in 2018 - 2019.

Terugblik fase 1

In de eerste fase van het project is er door het projectteam zorgvuldig gekeken en gebrainstormd over hoe een vangnet voor jongeren in een kwetsbare positie het beste geïmplementeerd kan worden bij de overstap v(s)o naar mbo. Dit is gedaan door het doen van literatuuronderzoek, het onderzoeken van 'best practices' bij andere gemeentes om vsv tegen te gaan, het in kaart brengen van welk aanbod er al bestaat voor de doelgroep en ten slotte door het duidelijk afbakenen van definities en criteria van 'jongere in een kwetsbare positie' en 'mbo student'. Ook is er door HAN-studenten onderzoek gedaan naar aanbevelingen voor het project in de vorm van twee afstudeeronderzoeken.

De bevindingen van fase 1 zijn voorgelegd aan de 'critical friends' van het projectteam. Dit is een groep professionals vanuit het onderwijs, de gemeente, het sociaal team en de jeugdzorg die dienen als een klankbord voor het projectteam. Daarvanuit is het projectteam gekomen tot een vijftal pilots die in fase 2 verder vorm moesten krijgen en in fase 3 geïmplementeerd moesten worden.³

¹ Voor een toelichting op de doelgroep en hoe er tot deze definitie is gekomen zie 'Projectplan fase 2 start and go mbo'.

² Zie maatregel 'Verbeteren aansluiting onderwijs – onderwijs voor jongeren in een kwetsbare positie' van de Lerende Regio Arnhem.

³ Alle eindverslagen van fase 1 zijn terug te vinden en/of op te vragen via de website www.start-and-go-mbo.nl.

Het vijftal pilots dat uit fase 1 is voortgekomen zijn: 'samen verantwoordelijk', 'zachte landing', 'warme overdracht', 'doorstroomcoaches' en 'geen brug te ver'⁴. Deze pilots zullen verderop in dit jaarverslag uitgebreid aan bod komen.

Finlandreis

Begin november 2018 is een delegatie van het projectteam op studiereis geweest naar Finland.⁵ Het doel van de studiereis was om verdere informatie en kennis te verkrijgen voor het opzetten van de pilots. Waar in fase 1 al een 'best practices' onderzoek was uitgevoerd in Nederland wilde het projectteam ook inspiratie en ervaring opdoen met betrekking tot een vangnet voor jongeren in een kwetsbare positie in een ander land. Vanwege het netwerk van de internationaliseringsafdeling van Rijn IJssel en de positieve ervaringen die zij hadden met Finland is de keuze daarop gevallen. De delegatie is afgereisd naar Jyväskylä en op bezoek geweest bij de scholengemeenschap Gradia. Een scholengemeenschap met onderwijs overeenkomstig aan ons voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs.

Enmaal daar aangekomen heeft de delegatie zowel in groepsverband als individueel ervaringen opgedaan en informatie ingewonnen. Ze hebben uitleg gekregen over het Finse onderwijsstelsel, hebben gekeken hoe er in Finland wordt omgegaan met de overstap van vo naar mbo en hebben een bezoek gebracht aan een 'one stop guidance centre'. Dit laatste is een kantoor in de stad waar gemeente, onderwijs en hulpverlening samen de locatie bemannen en waar jongeren zonder afspraak hulp kunnen krijgen bij uiteenlopende zaken als financiën, onderwijs, werk en wonen. De subsidie hiervoor komt van de regering, gemeente en diverse fondsen.

Individueel zijn de verschillende projectleden meegelopen met professionals uit Finland tijdens hun werkzaamheden. Hier hebben de leden ervaringen opgedaan met betrekking tot het terugdringen van verzuim, een speciale time-out klas voor jongeren met verzuimproblematiek, hoe loopbaanadviseurs werken in Finland en hoe het vluchtelingenonderwijs vorm is gegeven in Finland. Afsluitend heeft de groep het project 'start and go mbo' gepresenteerd en heeft zij op verzoek een uitgebreide presentatie gegeven over ISK-onderwijs. Iets waar Finland steeds meer mee te maken krijgt.

Alle ervaringen zijn meegenomen naar Nederland en zijn daar uitvoerig nabesproken en geëvalueerd. De leerpunten zijn meegenomen in de ontwikkeling van de pilots voor het project. Voor een uitgebreid verslag van de ervaringen en kennis die is opgedaan door het projectteam in Finland verwijzen wij u graag naar de website www.start-and-go-mbo.nl waar u een reisverslag kunt vinden en downloaden.

In het teken van verdere samenwerking, internationalisering en professionalisering is er in juni 2019 ook een delegatie van Gradia op studiereis geweest in Arnhem. Leden van het projectteam en andere onderwijsprofessionals hebben collega's uit Finland ontvangen en rondgeleid op onder andere vso Mariendael, Rijn IJssel en RBL Midden Gelre. Dit gaf ook de unieke kans om onze nieuw opgezette pilots met collega's uit Finland te bespreken.

⁴ Deze pilot heette eerst 'Rijker maken van ISK voortgezet onderwijs'. De naamsverandering en redenen hierachter komen in dit jaarverslag aan bod.

⁵ Deze studiereis is mede mogelijk gemaakt door een Erasmus+ subsidie.

Fase 2 en 3; de pilots

Zoals al eerder vermeld zijn fase 2 en 3 samengesmolten in schooljaar 2018 – 2019. Fase 2 bestond eruit om de inzichten die waren opgedaan in fase 1 om te zetten in levensvatbare pilots voor de regio Arnhem. Fase 3 was het uitvoeren van deze pilots. Wanneer de stap van ontwikkelen naar implementeren is genomen verschilt per pilot. De reden hiervoor ligt in de verschillende hoeveelheid werk die verzet moest worden om te komen tot een levensvatbare pilot enerzijds en anderzijds dat sommige pilots afhankelijk zijn van waar de leerlingen zijn in hun onderwijs carrière voor er begonnen kan worden met het uitrollen van activiteiten.

In fase 1 en 2 van het project is er specifiek gekeken naar het ontwikkelen van een sluitend vangnet voor jongeren in een kwetsbare positie. Dit betekent dat de verschillende pilots van het project aansluiten op elkaar en op verschillende momenten in de onderwijs carrière van de leerlingen plaatsvinden. Er is getracht een begeleidingstraject te vormen voor studenten vanaf het eerste nadenken over een vervolgopleiding tot de eerste stappen op een nieuwe opleiding. Verder is er nagedacht over de samenwerking tussen het vo en mbo en is er aandacht voor de gehele groep jongeren in een kwetsbare positie, maar ook aandacht voor jongeren binnen die groep die extra aandacht nodig hebben. De definitie van jongeren in een kwetsbare positie die door de overheid gehanteerd wordt omvat namelijk alle jongeren van vmbo-basis die overstappen naar mbo-niveau 1 en/of 2. Binnen deze omvangrijke groep zijn er echter uiteraard verschillen tussen hoeveel extra begeleiding en/of hulp een leerling/student nodig heeft. De vijf pilots die binnen het project 'start and go mbo' ontwikkeld en geïmplementeerd zijn richten zich samen op de gehele groep en looptijd van de overstap.

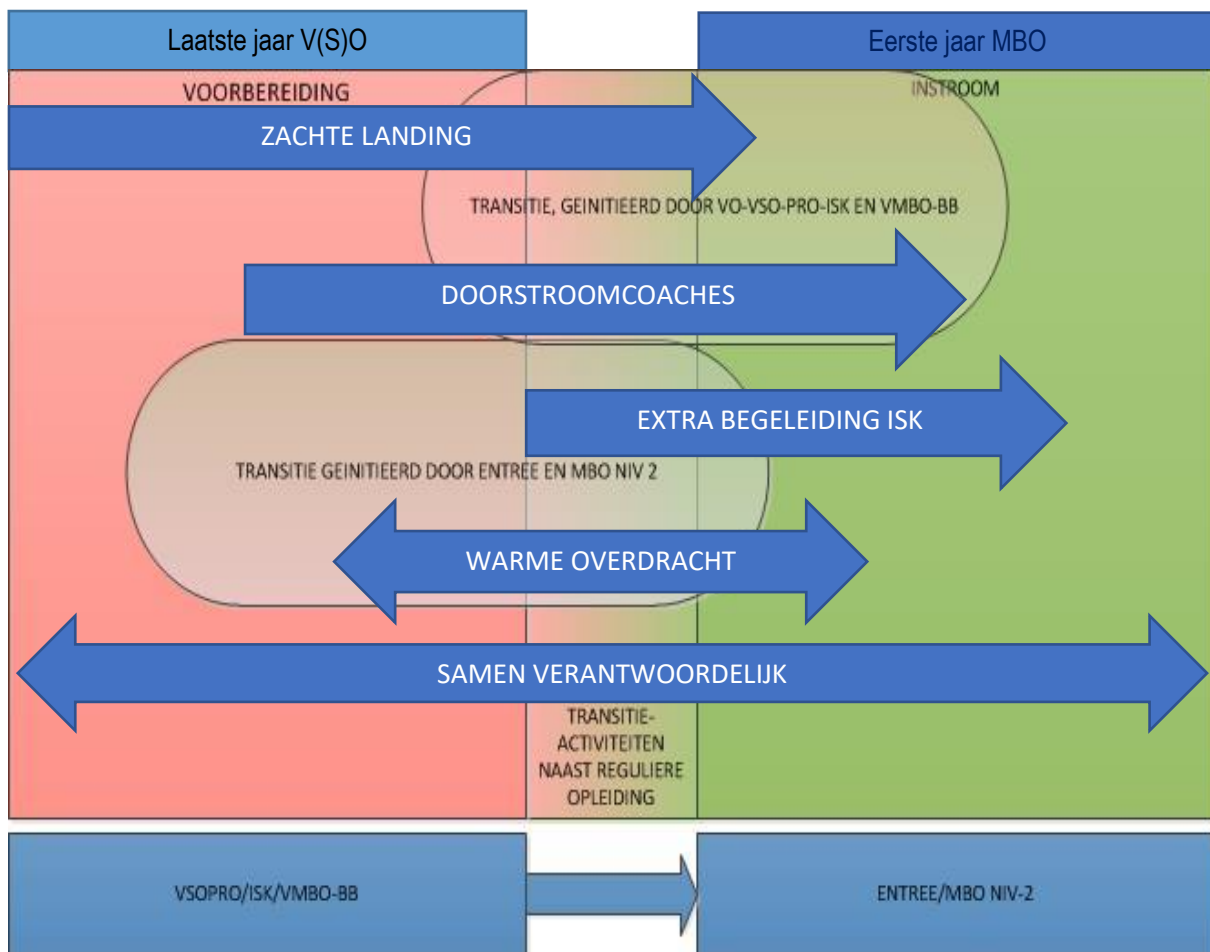
Allereerst is er de pilot 'samen verantwoordelijk' welke zich richt op de samenwerking tussen de verschillende scholen en onderwijstypes. Het doel is om de verantwoordelijkheid voor een succesvolle overstap bij alle onderwijsprofessionals te leggen en samenwerking tussen professionals te verhogen. Deze pilot helpt bij het creëren van de voorwaarden voor een hoge kans op een succesvolle overstap voor de jongere in een kwetsbare positie.

De pilot 'zachte landing' richt zich op de voorbereiding van de jongere op een juiste keuze van mbo-opleiding. Er worden verschillende activiteiten aangeboden om beter zicht te krijgen op het eigen kunnen en de interesses van de jongere om een duurzame vervolgopleiding keuze te maken. Wanneer deze keuze gemaakt is komt de pilot 'warme overdracht' in beeld. In deze pilot wordt geprobeerd de jongere te helpen door middel van een goede informatievoorziening tussen oude en nieuwe school. Tevens wordt geprobeerd de breuk tussen oude en nieuwe school minder abrupt te maken door middel van bijvoorbeeld een intakegesprek waar de oude mentor of ander bekend gezicht van de oude school bij aanwezig is.

Waar de voorgaande drie pilots op de gehele doelgroep gericht zijn, zijn de laatste twee pilots, 'doorstroomcoaches' en 'geen brug te ver', gericht op jongeren binnen de doelgroep die nog een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken. De pilot 'doorstroomcoaches' richt zich op leerlingen in het v(s)o die extra hulp en begeleiding kunnen gebruiken bij de overstap en volgen deze leerlingen wanneer zij al op het mbo zitten. De doorstroomcoaches zijn speciaal aangesteld en gefinancierd vanuit het project 'start and go mbo'. Belangrijk om op te merken is dat zij er niet zijn om taken van de mentor of andere instanties over te nemen, maar er meer zijn als spin in het web bij de overstap. Zij kunnen communicatie tussen scholen op gang zetten, bemiddelen, als vraagbaak dienen voor zowel school als leerling en zijn een vertrouwd gezicht dat meebeweegt van oude school naar nieuwe school voor de jongere in een kwetsbare positie.

De pilot ‘geen brug te ver’ richt zich op de extra kwetsbare groep van ISK-leerlingen. Deze groep is vaak de taal nog niet geheel machtig, heeft soms geen ondersteunend netwerk, moet wennen aan een nieuwe cultuur, heeft soms dingen gezien die de gemiddelde Nederlandse leerling gelukkig nooit zal zien en krijgt daarnaast te maken met alle onzekerheden en twijfels die een overstap naar het mbo voor iedereen met zich meebrengt. Voor die groep helpt het project ‘start and go mbo’ met het aanbieden van extra (taal)ondersteuning op de nieuwe school.

Met deze vijf pilots probeert het project ‘start and go mbo’ een vangnet te bieden voor jongeren in een kwetsbare positie bij de overstap van v(s)o naar mbo en te helpen bij een succesvolle overstap. In het onderstaande figuur hebben wij geprobeerd de vijf pilots en de fase van de overstap waarin zij plaatsvinden visueel weer te geven.

In het vervolg van dit jaarverslag zullen wij dieper ingaan op de afzonderlijke pilots en wat zij hebben gedaan en opgeleverd in schooljaar 2018 – 2019.

Samen verantwoordelijk

Vanuit de literatuur kwam steeds naar voren dat het van belang was om een goede samenwerking te hebben tussen v(s)o en mbo. Dat moet mede tot stand komen vanuit een gevoel van samen verantwoordelijk te zijn voor een succesvolle overstap van de leerling. Het samen verantwoordelijk

voelen is de basis voor het succesvol zijn van alle andere pilots van ons project. Deze pilot heeft dan ook geen aantal geholpen studenten aangezien zij zich meer richt op het beleids- en bestuurlijk niveau.

Wij kwamen er in fase 1 achter dat wij niet goed wisten in hoeverre professionals in de regio Arnhem zich op dit moment al samen verantwoordelijk voelen voor de overstap. De eerste stap die wij dan ook gezet hebben in de pilot 'samen verantwoordelijk' is om een vragenlijst op te stellen voor vo en mbo-professionals die een rol hebben in de overstap om te inventariseren hoe het staat met het gevoel samen verantwoordelijk te zijn.

De vragenlijst richtte zich op een viertal domeinen. Er waren vragen over de mate van afstemming tussen vo en mbo, vragen over hoeveel samenwerking er al is tussen de scholen, vragen over integratie (bijvoorbeeld de LRA) en ten slotte waren er vragen over wat professionals precies verstaan onder samen verantwoordelijk zijn en of daar op dit moment al sprake van is.

In maart 2019 hebben wij de resultaten van de vragenlijst samengevoegd. Het bleek dat er nog veel onbekend is bij onderwijsprofessionals over hoe er op het andere schooltype gewerkt wordt. Dit was voor zowel het vo als mbo het geval. Dit bemoeilijkt het goed op elkaar laten aansluiten van leerlijnen en vakinhoud. Daarnaast gaven de professionals aan dat er met name op het gebied van aansluiting van begeleiding en onderwijsondersteuning veel aannames gemaakt worden over hoe het andere schooltype hiermee omgaat. De juistheid van deze aannames is echter voor de betrokken professionals niet duidelijk. Verder werd er duidelijk dat men de warme overdracht belangrijk vindt, maar dat er geen overeenstemming is over de mate van informatieoverdracht. Zo geeft het vo aan dat ze voldoende informatie geeft voor de warme overdracht, maar geeft het mbo aan te weinig informatie te krijgen.

Op het gebied van samenwerking blijkt dat beide groepen professionals aangeven dat er meer gebruik kan worden gemaakt van elkaars expertise. Ook op het gebied van LOB kan er meer samenwerking zijn. Ook geeft een meerderheid van respondenten aan dat er behoefte is aan docenten die op zowel vo als mbo werken. Er kwam ten slotte ook duidelijk uit de vragenlijst dat respondenten zich over het algemeen samen verantwoordelijk voelen, alleen tijdsinvestering is een lastig punt.

Omdat samenwerking tussen vo en mbo ruimte moet krijgen voor docenten ermee aan de gang kunnen is er besloten om in gesprek te gaan met onderwijspartners op beleidsniveau. De resultaten van de vragenlijst zijn voorgelegd aan het RMC, de LRA, het samenwerkingsverband vo en mbo-scholen. Uit dit overleg kwamen een tweetal ambities naar voren. De eerste ambitie is dat het v(s) en mbo elkaar beter gaat leren kennen. Stappen die gezet worden zijn:

- Er komt meer aandacht voor het structureel faciliteren en organiseren van de warme overdracht;
- De pilot wil samenwerken met het project 'taste their future' waar vo-docenten een kijkje krijgen in een mbo en er wordt onderzocht om ook een 'taste their past' traject op te zetten voor mbo docenten.
- Er wordt gekeken naar het oprichten van een denktank met professionals uit het vo, het mbo en studenten.⁶

De tweede ambitie die uit het overleg naar voren kwam is om routekaarten te maken voor onderwijs en onderwijs/zorg. Op deze manier moet het voor professionals duidelijk worden bij welke instantie een student met problemen terecht kan. In plaats van studenten dit zelf te laten uitzoeken of te

⁶ Er wordt gekozen voor een denktank omdat hierbij de ideeën ter verbetering vanuit de belanghebbenden komt en hiermee het draagvlak bij de achterban vergroot wordt.

wachten op actie van een ander wordt er actief doorverwezen naar de juiste instantie. Samen zijn we er verantwoordelijk voor dat de student op de juiste plek terechtkomt.

Voor het volgend schooljaar (2019 – 2020) betekent dit dat de pilot zich vooral zal richten op het verder vorm geven van deze twee ambities. Er zal met verschillende groepen (decanen binnen LRA, Profijt, samenwerkingsverband vo, v(s)o en mbo-scholen) gekeken worden wat er nog nodig is om de bovengenoemde ideeën uit te voeren. Het voornaamste doel van deze pilot voor 2019 – 2020 is de opgedane kennis omzetten in realistische activiteiten en werkgroepen voor een nog betere samenwerking tussen v(s)o en mbo.

Zachte landing

Waar er bij de pilot ‘samen verantwoordelijk’ een goed klimaat gecreëerd wordt voor een succesvolle overstap richt de pilot ‘zachte landing’ zich voornamelijk op het eerste punt van de overstap voor de leerlingen van het v(s)o. Hier geldt het bekende gezegde ‘een goede voorbereiding is het halve werk’. De pilot ‘zachte landing’ helpt bij het realiseren van een goede voorbereiding op de mbo-studiekeuze van de leerlingen. Dit wordt deels in groepen gedaan, maar ook met individuele trajecten.

In eerste instantie was het plan om de pilot ‘zachte landing’ op te zetten volgens een peer2peer coaching traject. Het idee was om leerlingen van het v(s)o meer zicht te laten krijgen op hun gewenste vervolgopleiding door hen samen met een mbo-student stage te laten lopen. Dit vergt echter veel onderzoek, samenwerking tussen v(s)o en mbo en samenwerking met externe partijen (stageplaatsen). Op korte termijn dit duurzaam opzetten voor de regio Arnhem was te veel gevraagd. Op dit moment zijn er twee studenten die deelnemen aan een peer2peer traject. Hier worden belangrijke inzichten uit opgedaan, maar om meer studenten al te kunnen bedienen is er gekozen om in schooljaar 2018 – 2019 andere activiteiten op te zetten die helpen bij de studiekeuze van leerlingen.

De activiteiten die ontwikkeld werden hadden als doel om de leerlingen een goed gemotiveerde en zelfbewuste keuze te laten maken voor een vervolgopleiding. Er wordt geholpen met het verkrijgen van voldoende zelfbeeld en zelfvertrouwen en er wordt al kennis gemaakt met de toekomstige mbo-school om de leerlingen zodoende een sterke en meer duurzame overstap te laten maken. De activiteiten die hiervoor zijn ontwikkeld zijn workshops van mbo-scholen op vo scholen, oriëntatie en meeloopdagen op diverse mbo-opleidingen met begeleiding van de v(s)o school en het mbo-spel is uitgetest en geëvalueerd. Het mbo-spel is ontwikkeld door HAN studenten en biedt hulp bij het leren kennen van de taal en begrippen van een mbo-opleiding. Aan deze activiteiten hebben in totaal 47 leerlingen meegedaan van ISK, Briant en Mariendaal. De ervaringen van de leerlingen wordt nog verder geëvalueerd, maar de activiteiten werden positief beoordeeld.

Door de diverse activiteiten aan te bieden bij verschillende vo en mbo-scholen is het netwerk van het projectteam ook vergroot. Dit helpt ook bij het samenwerken tussen v(s)o en mbo aangezien professionals via de ‘zachte landing’ activiteiten in contact komen met elkaar. Tevens leren de mbo-scholen de toekomstige studenten al in een eerder stadium kennen.

Behalve de hierboven benoemde groepsactiviteiten is leerlingen ook gevraagd om een checklist in te vullen met hoe ver zij zijn in hun overstaptraject. Behalve dat dit de leerling inzicht biedt in wat hij/zij nog moet doen voor een succesvolle overstap biedt het begeleiders de kans om meer individuele ondersteuningstrajecten uit te zetten voor de leerling. Belangrijk hierbij te vermelden is dat het

vergroten van het beroepsbeeld volgens het project 'start and go mbo' bij de individuele v(s)o scholen en het LOB-traject moet blijven liggen. Waar het echter in het belang van de leerling is om nog een extra activiteit of hulpaanbod te krijgen dat niet binnen het standaardaanbod van de scholen ligt, dan kan de pilot daar helpen.

In schooljaar 2018 – 2019 is er extra individuele begeleiding aangeboden vanuit de pilot. Dit gebeurde aan de hand van de ingevulde checklist en kon bestaan uit verdere individuele oriëntatie op een mbo-school, maar kon ook bestaan uit acties zoals het helpen bij het invullen van een DDD of meegaan naar een intakegesprek. Er zijn in totaal 9 van dit soort individuele begeleidingsmomenten geweest. Verder werden een aantal leerlingen doorverwezen naar andere pilots van het project 'start and go mbo'. Het ging dan om de pilot 'warme overdracht' en de pilot 'doorstroomcoaches'.

Voor de pilot 'zachte landing' staat het schooljaar 2019 – 2020 allereerst in het teken van evalueren van de ervaringen van de overstappers en het nut dat 'zachte landing' daarbij heeft gehad. Daarnaast worden de al ontwikkelde activiteiten opnieuw aangeboden in een vastgestelde activiteitenkalender. Deze activiteitenkalender zal ook gepromoot worden vanuit de pilot onder andere door het inzetten van social media. Verder wordt het peer2peer coachingstraject verder uitgebreid.

Warme overdracht

Wanneer de keuze voor een opleiding is gemaakt volgt uiteraard de aanmeldfase met daarbij de overdracht naar het vervolgonderwijs. Vanuit de literatuur blijkt dat het doen van een 'warme overdracht' een grotere kans op succes geeft bij jongeren in een kwetsbare positie.⁷ Voor het project 'start and go mbo' was het volgens ons dus ook van belang ons ook hier op te richten. De pilot 'warme overdracht' is aanvullend op het project 'warme overdracht' en het programma 'sluitende keten' van de LRA. Wij willen geen dubbel werk doen of in het vaarwater van een ander project zitten.

Om aan deze eisen te voldoen is er contact gezocht met de verschillende projecten en met 'critical friends' van de belanghebbende scholen en instanties. Er kan hier gedacht worden aan mbo, pro en v(s)o scholen, maar ook instanties als ACT, het REA college en wijkteams. In twee bijeenkomsten is er samen met onze critical friends gekomen tot een breed gedragen definitie van de warme overdracht en welke randvoorwaarden belangrijk zijn om een warme overdracht te kunnen doen. De belangrijkste resultaten waren dat de warme overdracht geen moment is, maar een proces. Allereerst is er het voortraject, het kennismakingsgesprek en ten slotte moet de informatie ook bij de juiste personen in de nieuwe school terechtkomen. In de eerste stap van dit proces kunnen de activiteiten van de pilot 'zachte landing' van project 'start and go mbo' ingezet worden. Voor volgend schooljaar komt er een handreiking voor scholen waarin tips worden gegeven voor het uitvoeren van een succesvolle warme overdracht welke voortkomen uit de beschreven bijeenkomsten. Uitgangspunt daarbij is dat alle jongeren in kwetsbare positie een warme overdracht verdienen.

Er is door de pilot ook contact gelegd met de RMC coördinator om aan te sluiten bij het programma 'sluitende keten'. Er zijn gezamenlijk gesprekken geweest met alle praktijk- en ISK scholen binnen de LRA om hen te betrekken bij het programma. Door praktijkonderwijs en ISK te betrekken bij het programma 'sluitende keten' komt de doelgroep beter in beeld en kunnen zij gemakkelijker een

⁷ Op de website www.start-and-go-mbo.nl kunt u verschillende documenten vinden met o.a. een literatuurstudie naar welke factoren een succesvolle overstap vergroten.

warme overdracht krijgen. De pilot heeft geholpen bij het leggen van deze contacten, het voeren van de gesprekken en het herschrijven van de aanpak.

Naast deze activiteiten⁸ is ook de pilot 'warme overdracht' bij 't Venster doorgezet. Hier hebben inmiddels veel studenten profijt van gehad. Sinds vorig schooljaar gaat daar de ondersteuningscoördinator mee bij de intakegesprekken op mbo-scholen van studenten die daar baat bij hebben of behoefte aan hebben. De evaluatie van de overstappers van schooljaar 2017 – 2018 was zeer positief. Doordat er een bekend gezicht meeging naar het intake/kennismakingsgesprek was de leerling geruster, kon er duidelijker de ondersteuningsbehoefte worden verwoord en kon de nieuwe school beter op die behoefte inspelen. Alle betrokken partijen (vo-school, mbo-school, ouders en leerling) hadden profijt bij deze vorm van warme overdracht. In schooljaar 2018 – 2019 heeft er bij 10 leerlingen een dergelijke warme overdracht plaatsgevonden. Negen leerlingen zijn op het moment van schrijven ook daadwerkelijk gestart. Daarnaast is er vanuit de ondersteuningscoördinator meer nadruk gelegd op het zorgvuldig invullen van het DDD door de mentoren van de vo-leerlingen. Er is onder andere aandacht gevraagd voor het nut van benoemen van knelpunten. De leerling wordt niet afgewezen door de mbo-school, maar de ondersteuning kan juist al in een vroeg stadium beginnen.

Voor schooljaar 2019 – 2020 zal de pilot 'warme overdracht' bij 't Venster worden voortgezet. De pilot 'warme overdracht' gaat verder een handreiking 'warme overdracht' opstellen. Met deze handreiking gaat de pilot de LRA regio in om bestuurders, scholen en mentoren te enthousiasmeren om een warme overdracht te faciliteren. Daarbij gaan we vanuit de pilot op zoek naar een vo-school die deze handreiking als pilotschool direct in wil zetten. Ten slotte wordt de samenwerking met het LRA project 'warme overdracht' en het programma 'sluitende keten' voortgezet en doet de pilot onderzoek naar hoe scholen - zonder middelen vanuit 'start and go mbo'- een warme overdracht kunnen faciliteren.

Doorstroomcoaches

Voor sommige jongeren in een kwetsbare positie zijn de reguliere overstapactiviteiten die door scholen worden aangeboden of die in een van de andere pilots van het project 'start and go mbo' worden opgezet nog niet voldoende ondersteuning. Zij hebben baat bij extra ondersteuning en een extra klankbord dat kan helpen bij het begin van de overstap tot na de landing op het mbo. Voor deze jongeren hebben wij de pilot 'doorstroomcoaches' in het leven geroepen.

In het schooljaar 2018 – 2019 hebben wij twee doorstroomcoaches aangesteld, een afkomstig van het v(s)o en een van het mbo, die jongeren in een kwetsbare positie kunnen helpen vanaf het moment dat zij beginnen met het maken van een vervolgopleiding keuze tot ongeveer een half jaar nadat zij gestart zijn op de nieuwe opleiding. Onderwijsprofessionals en zorgverleners kunnen leerlingen die extra hulp nodig hebben bij de overstap aanmelden via onze website bij de doorstroomcoaches. Er volgt een kennismakingsgesprek en er wordt dan gekeken hoe de doorstroomcoaches de leerlingen bij kunnen staan. De doorstroomcoaches werken daarbij

⁸ Vanuit de pilot is geprobeerd om bij de start van het schooljaar speeddates te organiseren met de jongere, de nieuwe mentor en de oude mentor. Zodoende konden de twee mentoren direct met elkaar in gesprek en zo samen met de student bekijken hoe deze het beste begeleid kan worden op de nieuwe school. Bij twee studenten is er een speeddate tot stand gekomen, maar bij beide studenten bleek de speeddate niet tot groot voordeel te leiden, aangezien zij al goed geland waren. Daarbij kwam dat niet beide mentoren bij het gesprek aanwezig waren. Vanuit de pilot is er na veel inspanning en weinig rendement besloten dat het opzetten van de speeddates onvoldoende resultaat opleverde. De pilot 'warme overdracht' heeft besloten de middelen en tijd in te zetten op die wegen die meer resultaat beloven.

ondersteunend. Zij nemen geen taken over van andere onderwijsprofessionals, maar fungeren als extra klankbord en bruggenbouwer tussen diverse instanties en de jongere.

In schooljaar 2018 – 2019 zijn er door onze doorstroomcoaches 43 leerlingen geholpen bij de overstap. Drie jongeren zijn geholpen terwijl zij al op een verder punt waren in de overstap. Zij waren al begonnen op het mbo in schooljaar 2018 – 2019. Voor de leerlingen die geholpen worden door doorstroomcoaches zijn activiteiten ondernomen om hen meer zelfstandigheid aan te leren, te helpen bij de ontplooiing van hun talenten en is er contact gelegd met scholen en hulpverleningsinstanties. Er is ook geholpen met het versterken van de persoonlijke situatie, er is samenspraak geweest met ouders en er zijn de jongeren diverse trainingen, lessen en modules aangeboden.

Omdat een doorstroomcoach buiten het reguliere onderwijsaanbod staat en als spin in het web fungeert betekent dit dat zij bijvoorbeeld ook een keer op huisbezoek kunnen wanneer de situatie daar om vraagt. Zij zijn letterlijk een coach die de jongere helpt bij het navigeren van de soms verwarrende en beangstigende wereld van de overstap van vo naar mbo. Gesprekken met de jongere is dan ook de kern van hun hulp.

Om dit zo goed mogelijk te kunnen doen hebben de doorstroomcoaches in schooljaar 2018 – 2019 behalve het helpen van jongeren ook veel tijd gestoken in het creëren van een uitgebreid netwerk van instanties en scholen. De bedoeling is dat de doorstroomcoaches bekend zijn met al het hulpaanbod dat er bestaat en dat er contactpersonen van die hulpinstanties en scholen bekend zijn met de doorstroomcoaches. Zo zijn er korte lijnen die ingezet kunnen worden om de overstap van deze extra kwetsbare groep in goede banen te leiden.

De doorstroomcoaches zijn afgelopen jaar naar Groningen geweest waar ze al 10 jaar werken met doorstroomcoaches om van hen te leren. Verder zijn er bezoeken geweest bij Scala, Entree, de LRA, Schakelpunt, RMC, de gemeente en wethouders, VET en ACT. De doorstroomcoaches hebben ook actief naar buiten toe gecommuniceerd met behulp van flyers.

Wekelijks komt de pilotgroep bij elkaar en bespreken ze samen met de doorstroomcoaches de voortgang en worden er casussen besproken. Zo blijven ook binnen de pilot de lijnen kort en wordt er gebruik gemaakt van de verschillende netwerken en expertises die er binnen de projectgroep aanwezig zijn.

De evaluaties van de overstap zullen volgen in schooljaar 2019 – 2020 aangezien de ondersteunde leerlingen op dit moment aan het starten zijn op het mbo en hierbij nog ondersteund worden door de doorstroomcoaches. De drie al eerder ondersteunde jongeren hebben echter al wel laten weten veel profijt te hebben gehad van de doorstroomcoaches. Ouders geven ook aan dat zij veel rust krijgen van iemand die helpt bij de overstap. De doorstroomcoaches hebben bijvoorbeeld kunnen zorgen dat een van de jongeren die in november 2018 alsnog uitstroomde van het mbo niet tussen wal en schip viel, maar dat de doorstroomcoach een passend nieuw traject kon vinden. Daarmee voldoen de doorstroomcoaches uitstekend aan het doel van het tegengaan van vsv.

Voor schooljaar 2019 – 2020 zal er nog meer naamsbekendheid worden gegeven aan de doorstroomcoaches. Het viel op dat veel professionals eerst afwachtend reageren wanneer een doorstroomcoach contact opneemt. Wanneer het doel en de functie van de doorstroomcoach wordt uitgelegd is de reactie echter enthousiast. Ook zal het netwerk nog verder worden uitgebreid zodat er nog sneller de juiste ondersteuning voor de jongere kan worden gevonden. Om hierbij te helpen is er in schooljaar 2019 – 2020 een verdere 0,2 fte vrijgemaakt om nog een doorstroomcoach aan te stellen. Deze functie zal worden ingevuld door iemand die ervaring heeft met Entree opleidingen.

Geen brug te ver

Een andere groep die extra hulp nodig heeft zijn de ISK leerlingen. Zij moeten na 2 jaar het reguliere onderwijs instromen. Ondanks dat er grote stappen zijn gemaakt op het ISK wil dit niet altijd zeggen dat iedere leerling al klaar is voor het reguliere mbo-onderwijs na deze twee jaar. Zo kunnen er nog zaken uit hun verleden spelen, is taal vaak nog een probleem en moeten sommigen nog wennen aan de nieuwe (onderwijs)cultuur. Om te zorgen dat zij niet uitvallen verzorgt de pilot 'geen brug te ver' extra ondersteuning op taalgebied en bij andere obstakels op bijvoorbeeld sociaal-emotioneel vlak, waar deze jongeren tegenaan lopen.

In eerste instantie stond in het projectplan dat er een ondersteuningsplan zou worden geschreven voor nieuwkomers waardoor zij sneller de juiste begeleiding konden krijgen op het mbo. Door veranderend beleid inzake passend onderwijs verviel bij veel onderwijsinstellingen het klassieke ondersteuningsplan. Er is dan ook gekozen om vanuit de pilot van 'start and go mbo' hier geen verdere stappen in te nemen. Er is vervolgens gekozen om vanuit ISK Rijn IJssel meer aandacht te besteden aan het "RIJker maken" van leerlingen op het ISK. Dat wil zeggen meer aandacht te besteden aan de benodigde mbo-skills zoals zelfstandig werken, reflecteren en eigenaar zijn van het eigen leerproces. Hoewel ISK Rijn IJssel dit zelfstandig verder ontwikkelt en er aan werkt paste dit onvoldoende binnen het project 'start and go mbo'. De pilot 'Geen brug te ver' wil graag meer betekenen voor de ISK jongeren die de overstap al hebben gemaakt, maar nog hulp nodig hebben bij het goed landen. Dit sluit ook beter aan bij het doel ondersteuning te bieden aan alle jongeren in een kwetsbare positie, ongeacht de vervolgschool die zij kiezen.

In dit kader waren er al stappen gezet door de pilot in schooljaar 2017 – 2018. Docenten van het ISK hebben toen studenten de eerste vier maanden op het mbo geholpen met wennen aan de nieuwe schoolomgeving. De studenten hadden dan op gezette tijden een bekend gezicht van hun vorige opleiding die hun achtergrond kende en kon helpen bij problemen waar ze tegenaan liepen. Dit verkleinde de kans op uitval. Daarnaast bleek uit HAN onderzoek uitgevoerd in opdracht van het project 'start and go mbo' dat er vooral een wens was om nog extra NT2 taalondersteuning te ontvangen op de nieuwe mbo-school naast de reguliere Nederlands lessen. Voor schooljaar 2018 – 2019 zijn deze twee onderdelen samengevoegd, sociaal-emotionele ondersteuning en taalondersteuning, en deze is op verschillende scholen en locaties aangeboden aan ex-ISK leerlingen door ISK docenten.⁹

In schooljaar 2018 – 2019 hebben respectievelijk 155 (september tot december) en 115 (januari tot juni) studenten met een immigratieverleden extra ondersteuning ontvangen via de pilot 'geen brug te ver'. De afgenomen evaluaties bij de studenten waren zeer positief met een gemiddelde algemene score van 9. Ze gaven ook aan te willen dat de ondersteuning voortgezet wordt. Ook de betrokken onderwijsprofessionals van de nieuwe school zien in overgrote mate de positieve effecten van de ondersteuning. In de extra ondersteuningslessen werden in groepsverband diverse thema's besproken waar de studenten tegenaan liepen. Verder werd er informatie gegeven over zaken waar de studenten tegenaan liepen met betrekking tot inburgering en financiële situaties.

Met betrekking tot extra Nederlands werd er in de lessen onder andere hulp geboden bij het schrijven van verslagen, werden de lees- en schrijfvaardigheid vergroot en werd er geoefend met

⁹ Vanwege financiële regelingen kon het taalonderwijs alleen op Rijn IJssel locaties gegeven worden. Voor volgend schooljaar heeft de pilot het belang ervan aan andere scholen doen inzien en komt er vanuit die scholen ook geld beschikbaar voor het geven van taalondersteuning.

vaktaal en woordenschat. Op Entree werd er alleen extra Nederlands aangeboden omdat Entree zelf al veel sociaal-emotionele ondersteuning biedt.

Voor schooljaar 2019 – 2020 wordt de pilot ‘geen brug te ver’ doorgezet. Een aantal punten waar de pilot tegenaan liep worden wel aangepakt. Zo werd de aanwezigheid van studenten sterk vergroot wanneer deze verplicht gesteld werd. Er wordt voor schooljaar 2019 – 2020 dan ook gekeken naar het verplicht stellen van de extra ondersteuning voor alle deelnemers. Een ander punt waar tegenaan gelopen werd is dat met name op niveau 2 opleidingen de gezamenlijke lessen voor een heel cluster aanbieden roostertechnisch heel moeilijk is. Daarnaast is het afstemmen tussen mbo-roosters en ISK-roosters ook lastig. Hier wordt in overleg met de scholen en clusters aan gewerkt. Er wordt daarnaast hard gewerkt om nog meer LRA scholen te betrekken bij de pilot wanneer zij studenten hebben met een immigratieachtergrond. Ten slotte zal er voor het volgend schooljaar gewerkt worden aan het ontwikkelen van een faciliteitenpas voor ex-ISK leerlingen. Op een dergelijke pas komt dan bijvoorbeeld te staan wanneer zij naar Nederland zijn gekomen en op welke extra ondersteuning zij daardoor recht hebben. Op dit moment komt bij de overstap dit soort informatie onvoldoende bij de juiste personen terecht. Mede hiervoor wordt er ook gekeken om ISK-leerlingen op te nemen in het Intergrip systeem.

Algemene knelpunten project ‘start and go mbo’

Een aantal knelpunten waar pilots tegenaan liepen is al benoemd bij de individuele pilots. Er waren echter ook een aantal knelpunten waar bij alle pilots tegenaan gelopen werd. We zullen die hier kort aangeven en hoe wij ermee om zijn gegaan, of hoe we die hopen te verminderen in de toekomst.

Het bleek heel belangrijk dat alle betrokken partijen weten waar het project ‘start and go mbo’ voor staat en wellicht even belangrijk waarvoor zij niet staat. Het was soms moeilijk ergens binnen te komen omdat men dacht dat wij werk kwamen overnemen of werk kwamen beoordelen. Dit is geenszins het idee achter project ‘start and go mbo’ en wij hebben dan ook veel tijd en moeite gestoken in het voorlichten van diverse instanties en scholen. Wij zijn als project hier om jongeren in een kwetsbare positie te ondersteunen in de overstap van v(s)o naar mbo. Wij stellen ons daarbij ook ondersteunend op richting scholen. De verantwoordelijkheid en het werk blijft bij de scholen liggen, maar waar wij kunnen helpen met ons netwerk en onze pilots, zijn wij meer dan bereid dat te doen. Mocht het nodig zijn dan maken wij graag tijd om extra in gesprek te gaan met beleidsbepalers of andere belanghebbende van scholen om met hen te kijken naar waar wij kunnen ondersteunen en waar dit niet nodig is.

Een ander knelpunt waar we meermaals tegenaan lopen is dat met zaken als warme overdracht en extra ondersteuning bieden professionals aangeven dat zij te weinig tijd hebben. Als onderwijsprofessionals herkennen wij deze signalen en wij zullen dan ook altijd bij beleidsbepalers aan blijven geven wat het belang is van een goede overstap van jongeren in een kwetsbare positie. Een succesvolle overstap is altijd het meest tijdsefficiënt voor alle betrokkenen en daar maken wij ons dan ook sterk voor.

De AGV blijkt ook een knelpunt te zijn voor veel initiatieven. De AGV is nieuw en het werd ons duidelijk afgelopen schooljaar dat organisaties nog aan het wennen zijn. In het kader hiervan hebben wij bij een bijeenkomst met ‘critical friends’ in schooljaar 2017 – 2018 dan ook een expert op het gebied van de AGV uitgenodigd. Deze bijeenkomst werd heel positief ontvangen en de presentatie is terug te vinden op het forum van de website www.start-and-go-mbo.nl. Belangrijk punt dat wij hieruit hebben meegenomen is dat wanneer informatiedeling in het belang van de student is, en bij een succesvolle overstap is dit zo, dan zijn er nog altijd mogelijkheden om elkaar van informatie te

voorzien. Ieder specifiek geval moet apart bekeken worden, maar de AGV hoeft geen obstakel te zijn in een succesvolle overstap van de student.

De informatiedeling over een (toekomstig) student is en blijft sowieso een belangrijk punt in de overstap. Uit literatuur en praktijkonderzoeken blijkt keer op keer dat het voor de student belangrijk is dat de informatie over hem/haar en zijn/haar begeleidingsbehoefte op tijd bij de juiste persoon komt. Een van de manieren waarop deze informatie tijdig bij de juiste persoon komt is door het zorgvuldig invullen van het DDD. Dit DDD zou de eerste kennismaking moeten zijn met de student voor een nieuwe school. Van daaruit kan een begeleidingstraject worden opgesteld. Wij zien echter dat het DDD niet altijd zorgvuldig of volledig wordt ingevuld. Anderzijds bereiken ons signalen dat het DDD niet meer aanwezig hoeft te zijn voor het eerste kennismakingsgesprek bij sommige instellingen. Wij begrijpen dat er altijd veel belangen spelen bij het maken van een dergelijke beslissing en dat het DDD geen doel op zich moet worden, maar wij willen wel nogmaals het belang aanstippen van een goede informatievoorziening. Hoe eerder en hoe meer informatie er bekend is bij de nieuwe school des te beter kan er een passend traject uitgezet worden voor de student. Dit blijft voor alle betrokken partijen een gedeelde verantwoordelijkheid die alle betrokkenen, naar onze mening, goed in de gaten moet houden.

Communicatie

In verschillende pilots is al kort aangestipt wat wij hebben gedaan op het gebied van communicatie en ook de website is al meerdere malen genoemd. In dit onderdeel willen wij echter nog kort aanstippen welke activiteiten wij hebben uitgerold op het gebied van communicatie in schooljaar 2018 – 2019 en wat wij nog van plan zijn.

Voor de pilot 'zachte landing' hebben wij diverse relatiegeschenken ontworpen. Deze zijn bedoeld om meer mensen bekend te laten raken met ons project. Verder zijn er voor zowel 'zachte landing' en 'doorstroomcoaches' flyers ontwikkeld en geprint om belanghebbenden te informeren over onze activiteiten.

Hiernaast sturen wij geregeld een e-mail naar onze 'critical friends' over aankomende gebeurtenissen. Via deze mailinglijst hebben wij ook het verslag verspreid van onze Finlandreis. Al dit soort verslagen en de laatste stand van zaken met betrekking tot het project zijn ook terug te vinden op de website.

Op de website www.start-and-go-mbo.nl communiceren wij het laatste nieuws omtrent het project. Dit kan zijn de laatste stappen die gezet zijn in een pilot, maar kunnen ook verwijzingen zijn naar de bekendmaking van belangrijke cijfers zoals de landelijke vsv-cijfers. Verder hebben wij op de website een forum waar alle onderwijsprofessionals en andere geïnteresseerden lid van kunnen worden. Op de het forum kunt u in contact komen met de projectmedewerkers en kunt u rapporten en verslagen vinden.

Aan het eind van schooljaar 2018 – 2019 hebben wij in het kader van verdere communicatie ook informatieve filmpjes laten maken over de pilots en het project in het algemeen. Al deze filmpjes zijn terug te vinden op onze website en via ons YouTube kanaal.

Voor schooljaar 2019 – 2020 willen wij onze communicatie verder uitbreiden naar verschillende social media kanalen. Waar de website vooral gericht is op de onderwijsprofessionals zullen de social media kanalen meer gebruikt worden om de jongeren te bereiken die wij hopen te helpen. Hiervoor wordt intern een werkgroep opgericht.

Zoals al aangegeven zal er volgend jaar ook een handreiking 'warme overdracht' komen. Deze zal te zijner tijd ook op de website verschijnen. Houd de website dus in de gaten!

Doelen schooljaar 2019 – 2020

Als project hebben wij voor schooljaar 2019 – 2020 drie belangrijke doelen naast de individuele doelen van de pilots. Ten eerste willen wij kijken naar de interne afstemming van de pilots. Met veel energie en ambitie hebben wij de pilots ondernomen, maar wij willen dit schooljaar ook kijken naar waar er overlap is ontstaan en hoe wij hier zo effectief mogelijk mee om kunnen gaan. Een voorbeeld hiervan is dat bij 'warme overdracht' gekeken wordt naar al eerder de leerlingen helpen, iets wat wij met 'zachte landing' al doen. Wij zullen dus goed kijken als project waar wij de pilots effectief met elkaar kunnen laten samenwerken. Daarnaast willen wij ook graag LRA scholen nog intensiever betrekken bij ons project.

Een tweede belangrijk doel is om de evaluaties van de verschillende pilots mee te nemen, te evalueren en de feedback door te voeren in de pilots. De overstap van schooljaar 2018 – 2019 is net geweest dus de meeste evaluaties kunnen nu pas worden afgenomen en voor bijvoorbeeld de doorstroomcoaches zullen ze pas over een aantal maanden afgenomen kunnen worden. Wanneer de resultaten echter binnen zijn zullen wij met de resultaten aan het werk gaan en pilots indien nodig aanpassen.

Het derde doel voor schooljaar 2019 – 2020 is de borging van de pilots. De financiering voor dit project lopen tot eind 2020. Dit betekent dat er nog een overstapmoment is, 2019 – 2020, maar daarna zullen de verschillende pilots draaiende moeten blijven buiten het project. Hoe dit eruit komt te zien is nu nog niet duidelijk. Voor 'samen verantwoordelijk' zou het bijvoorbeeld kunnen zijn dat het belang van samenwerken en van elkaar leren tussen onderwijstypen inzichtelijk is geworden en dat workshops vanuit organisaties worden gefaciliteerd. Voor een pilot als 'doorstroomcoaches' zou het kunnen betekenen dat wij moeten gaan kijken naar een andere vorm van financiering met behulp van de behaalde resultaten.

Hoe-dan-ook zal hier goed naar gekeken moeten worden en dit zal een belangrijk speerpunt zijn voor schooljaar 2019 -2020. De verschillende pilots zijn al aan het brainstormen over hoe het beste die borging te bereiken, maar het is voor ons projectteam als geheel de uitdaging om de veelbelovende resultaten om te zetten in een blijvend vangnet voor jongeren in een kwetsbare positie ook wanneer de financiering afloopt.

Bijlage A: Tabellen met uitgezette acties en ondersteunde jongeren 2018 - 2019

Pilot zachte landing

ACTIVITEIT	AANTAL DEELNEMERS
CHECKLIST	47
WORKSHOP	11
ENQUETES	11
MEELOOPMOMENTEN MET BEGELEIDING	60
ENQUETES (M.B.T. MEELOOPMOMENTEN)	16
INDIVIDUELE BEGELEIDINGSMOMENTEN	9
TOTAAL AANTAL INDIVIDUELE DEELNEMERS	47

Pilot warme overdracht

ACTIVITEIT	AANTAL DEELNEMERS
SPEEDDATES	2
WARME OVERDRACHT 'T VENSTER	10
TOTAAL AANTAL INDIVIDUELE DEELNEMERS	12

Pilot doorstroomcoaches

ACTIVITEIT	AANTAL DEELNEMERS
DOORSTROOMCOACH ¹⁰	43
TOTAAL AANTAL INDIVIDUELE DEELNEMERS	43

Pilot geen brug te ver

ACTIVITEIT	AANTAL DEELNEMERS ¹¹
EXTRA ONDERSTEUNING (SEPTEMBER TOT DECEMBER)	155
EXTRA ONDERSTEUNING (JANUARI TOT JUNI)	115

Totaal ondersteunde jongeren start and go mbo 2018 – 2019¹²

	AANTAL (INDIVIDUELE) DEELNEMERS ¹³
PROJECT START AND GO MBO (DOEL 70)	91

¹⁰ Uiteraard zijn er per student meerdere acties en hulptrajecten uitgezet. In het belang van de privacy hebben wij besloten alleen aan te geven hoeveel studenten de doorstroomcoaches ondersteunen en niet in te gaan op individuele trajecten.

¹¹ Er kan voor de pilot 'Geen brug te ver' geen totaal aantal ondersteunde jongeren gegeven worden. Sommige jongeren hebben in beide periodes deelgenomen aan de pilot en er is niet terug te halen hoeveel individuele studenten geholpen zijn. Voor volgend jaar wordt hier rekening mee gehouden zodat de totalen beter te onderscheiden zijn.

¹² De pilot 'Geen brug te ver' is niet meegenomen omdat daar ook financiering vanuit andere fondsen in zit.

¹³ Het getal 91 komt niet overeen met het optellen van de verschillende pilots. Sommige deelnemers hebben aan meerdere pilots deelgenomen. Deze zijn niet dubbel geteld. De 91 verwijst dus naar de verschillende individuele studenten die wij geholpen hebben.

